

INVOEREN ACTIEVE DIEPTESCHOUW - BAGGEREN OVERIG WATER

FASE 'AAN DE SLAG' TOT EN MET Q4 2026

Registratienummer: 24.107404

Aan De verenigde vergadering **Datum** 5-mrt-2025
Van D&H
Datum 21-jan-2025
Onderwerp Diepteschouw baggeren overig water

Hoogheemraad: Aad Straathof

Voorgestelde besluiten:

1. De aanpak invoering diepteschouw baggeren overig water voor de fase 'aan de slag' tot en met Q4 2026 vast te stellen, waarbij geldt:
 - a. Dat de onderhoudsplichtige verantwoordelijk is voor de baggeropgave (financieel en uitvoerend);
 - b. Dat alle onderhoudsplichtigen in Rijnland worden opgeroepen om hun watergangen op leggerdiepte te brengen en te houden, hieronder vallen ook overige overheden en Rijnlands overig water;
 - c. Dat Rijnland in vijf geselecteerde gebieden een regierol oppakt om onderhoudsplichtigen te wijzen op het voldoen aan hun baggerverplichting (buitengewoon onderhoud volgens de Keur);
 - NB: het streven is dat iedere onderhoudsplichtige elke 10 jaar op zijn onderhoudsplicht wordt gewezen.
 - d. Dat parallel aan deze eerste fase de totale opgave waar nog nodig nader in beeld wordt gebracht.
2. Conform het besluit van de Verenigde Vergadering (VV) uit 2009 het voornemen uit te spreken financiële middelen beschikbaar te stellen voor de verdiepingsslag in de Leggeractualisatie. Hiervoor in de besluitvorming Meerjarenprogramma (MJP) 2026-2030 jaarlijks minimaal € 1 miljoen te reserveren (niet begroot in huidig MJP 2025- 2029).
3. Kennis te nemen van het feit dat het budget voor de diepteschouw baggeren overig water zoals opgenomen in het MJP 2025-2027 voor de fase 'aan de slag' (voor inzet fte's en onderzoek) toereikend is.
4. Het inzetten van schouwmeesters die bijdragen aan het schouwproces (het peilen en napeilen van watergangen).
5. In Q4 2026 een besluitvormingsmoment te organiseren om op basis van ervaringen waar nodig bij te sturen en vervolgens de fase 'uitrollen' in te gaan.
6. Te besluiten tot een naamsverandering te weten: 'Op leggerdiepte brengen en houden van het overig water', omdat 'Invoering actieve diepteschouw' de lading niet dekt en mogelijk verkeerde verwachtingen schept.

Context

In het Rijnlands beheergebied ligt een uitgebreid stelsel van meren, plassen, watergangen en sloten. In totaal ruim 13.000 km. Rijnland kent twee soorten oppervlaktewateren: de primaire wateren die (meestal) in onderhoud zijn van Rijnland en overige wateren. Het primaire water omvat circa 2.400 km en het overig water circa 10.600 km. Van het overig water ligt circa 8.600 km in landelijk gebied en circa 2.000 km in stedelijk gebied. Daarbij hebben we te maken met ca. 30.000 tot 40.000 eigenaren. Van 250 km van de 10.600 km overig water is Rijnland zelf kadastraal eigenaar (en dus onderhoudsplichtig) en voor circa 250 km stedelijk water is Rijnland conform afspraken in ten gevolge van convenanten uit het verleden onderhoudsplichtig.

Over het algemeen is in landelijk gebied de aangrenzende eigenaar onderhoudsplichtig en in stedelijk gebied de kadastraal eigenaar van het water. Zij zijn verantwoordelijk voor het gewoon onderhoud (verwijderen van te veel waterplanten etc.) en het buitengewoon onderhoud (baggeren oftewel op leggerdiepte brengen en houden) van de overige wateren. Als waterbeheerder van de overige wateren heeft Rijnland wel een zorgplicht. Rijnland controleert op dit moment echter niet actief of de onderhoudsplichtigen hun onderhoudsplicht voor het buitengewoon onderhoud nakomen.

Tijdslijn eerdere besluitvorming

Na de fusie van 2005 bestond er geen volledig overzicht van de oppervlaktewateren in het Rijnlandse beheergebied. De bestaande leggers zijn na de fusie samengevoegd en samen met de ontbrekende oppervlaktewateren in een nieuwe legger opgenomen. Deze nieuwe legger is in 2009 door de VV vastgesteld. In 2010 heeft de VV de baggernota 2010 vastgesteld.

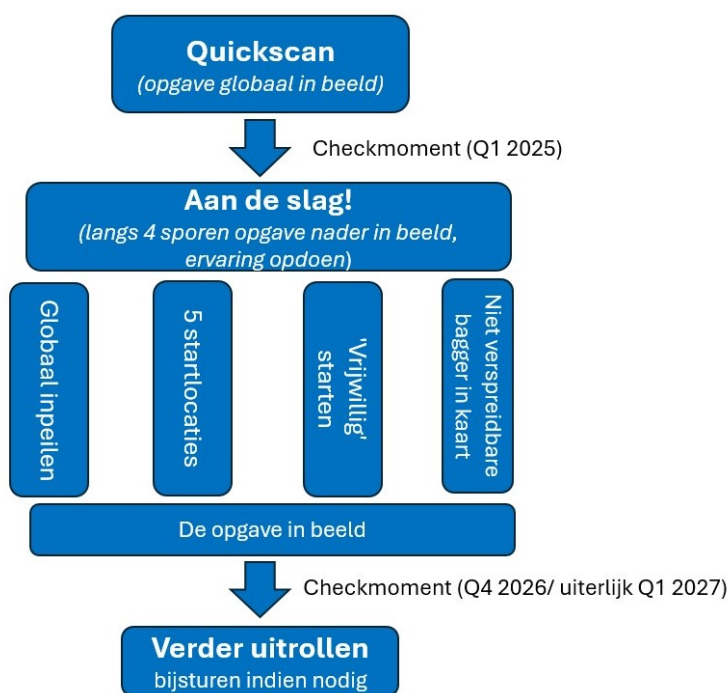
In 2019 is opnieuw een baggernota opgesteld en vastgesteld door de VV. In deze baggernota is vastgelegd op welke wijze Rijnland de komende zes jaar samen met de andere belanghebbenden, zorgt voor het op leggerdiepte houden van de oppervlaktewateren. Hierin is opgenomen dat Rijnland de regie neemt bij het op leggerdiepte krijgen van de overige oppervlaktewateren die in onderhoud zijn bij derden. De VV heeft daarbij besloten om de wijze van het op leggerdiepte brengen van betreffende overige oppervlaktewateren over te laten aan het nieuwe bestuur.

In het coalitieakkoord 2023-2027 is opgenomen dat het college werk wil maken van haar zorgplicht door het gaan uitvoeren van een diepteschauw baggeren overig water, vanuit de bepaling in de Keur dat de onderhoudsplichtige uitvoert en betaalt met als doel de overige wateren op leggerdiepte te krijgen en te houden. Aan de hand hiervan is een werkwijze opgesteld voor het invoeren van een diepteschauw baggeren overig water (figuur 1).

Insteek werkwijze

Rijnland wil met het gefaseerd invoeren van de diepteschauw baggeren overig water invulling geven aan haar zorgplicht om de overige wateren op de benodigde leggerdiepte te krijgen. Hierdoor wordt een positieve bijdrage geleverd aan waterkwaliteit en voldoende water. Dit doen we enerzijds door onderhoudsplichtigen te informeren over hun onderhoudsplicht. In veel gevallen is namelijk sprake van een kennisachterstand (voornamelijk stedelijk gebied). Anderzijds zetten we in op het stimuleren van gedragsverandering waarbij de onderhoudsplichtige verantwoordelijkheid voelt en zorg draagt voor het onderhoud van zijn/haar overig water. Dit geldt voor zowel het stedelijk als het landelijk gebied. Het is belangrijk dat binnen Rijnland ieder zich er rekenschap van geeft dat het uitvoeren van een diepteschauw baggeren overig water op grote schaal vooralsnog een onbekend proces is. We kiezen een dusdanige werkwijze dat het proces beheersbaar blijft, de organisatie zich er niet aan vertilt en aangelanden hierin mee kunnen groeien.

Figuur 1:

Quickscan (opgave globaal in beeld)

In 2024 is gewerkt aan een 'Quickscan' om zicht te krijgen op de opgave en te komen tot een beheerste en passende, adaptieve aanpak. We kunnen omvang en kosten beter duiden. De resultaten van de quickscan zijn gebaseerd op onderzoek zoals dat nu buiten wordt uitgevoerd. Uit dit onderzoek komen gegevens over zowel leggerdiepte, het effect op waterkwaliteit en waterkwantiteit en ook de kwaliteit van de niet-verspreidbare bagger.

Globaal inpeilen

Om binnen het beheergebied van Rijnland nog meer grip op de opgave te krijgen is het voornemen om tot Q4 2026 globaal in te peilen. Dit wordt gedaan met de traditionele peilstok en er wordt op kleine schaal geëxperimenteerd met AI (Artificial Intelligence). We onderzoeken of innovatieve schouwmethodes (bijvoorbeeld vliegende en/of varende drones) op termijn een bijdrage kunnen leveren aan het controleren van watergangen.

Ook heeft Rijnland de beschikking over het meetnetwerk overig water. Dit meetnetwerk bestaat sinds 2015 en heeft sindsdien in drie meetrondes circa 800 statistisch onderbouwde meetpunten onderzocht. De vierde meetronde loopt in 2024/2025. Op deze meetpunten is voor een langere periode de waterkwaliteit gemeten en tegelijkertijd de hoeveelheid bagger in relatie tot de leggerdiepte vergeleken. Deze gegevens bieden inzicht in de toestand van het overig water.

Daarnaast gaan we schouwmeesters werven. Het doel is dat zij in het gebied een relatie opbouwen met de onderhoudsplichtigen, peilen en napeilen. Op deze manier hebben onderhoudsplichtigen een laagdrempelig aanspreekpunt en kunnen om advies vragen. Tegelijkertijd controleren de schouwmeesters ook of er daadwerkelijk gebaggerd is (napeilen). Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden (HDSR) heeft met de inzet van schouwmeesters positieve ervaringen opgedaan. De schouwmeesters bij HDSR zijn over het algemeen gepensioneerd uit onder andere de waterbranche en inhoudelijk deskundig. Zij controleren tegen een vaste vergoeding de diepte van watergangen. Ook wordt onderzocht hoe strategische partners actief binnen het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLB) kunnen worden betrokken en ingezet.

5 startlocaties

Het is niet uitvoerbaar om alle onderhoudsplichtigen binnen het beheergebied van Rijnland actief te ondersteunen in het baggeren van overige watergangen. We zetten daarom in op een gefaseerde, gebiedsgerichte aanpak waarbij het overig water uiteindelijk overal (en iedere 10 jaar) gebaggerd wordt. De termijn van iedere tien jaar sluit aan bij de gemiddelde jaarlijkse baggeraanwas.

Voorgesteld wordt om in vijf zorgvuldig geselecteerde en diverse gebieden te starten en een regierol te nemen door onderhoudsplichtigen te stimuleren om hun watergangen te baggeren en ze hierbij te ondersteunen middels advies. Via de ervaringen in deze vijf gebieden leren we gedoseerd en destilleren we een passende aanpak voor het vervolg zodat we ons niet vertillen aan de opgave. De vijf gebieden zijn allemaal KRW-lichamen waar het baggeren van de overige watergangen als maatregel is opgenomen. Tevens is een van de gebieden (Veender- en Lijkerpolder buiten bedijking) onderdeel van een watergebiedsplan. Daarnaast zijn de vijf grondslagen (veen, zware klei, lichte klei, zand en stedelijk) vertegenwoordigd waardoor ook per grondslag ervaringen kunnen worden opgedaan. Tot slot is er voor gekozen complexe en eenvoudige gebieden op te nemen. Hierdoor ontstaat de mogelijkheid om op alle componenten ervaringen op te doen. De vijf gebieden zijn:

1. De Gouwepolder
2. Polder Bloemendaal
3. De Veender- en Lijkerpolder buiten de bedijking
4. Polder de Noordplas
5. Polder Reeuwijk-Sluiptwijk (inclusief de plassen)

Naast de vijf startgebieden worden de (semi) overheden zoals gemeenten, provincies, ProRail en Rijkswaterstaat gevraagd om baggerplannen op te stellen voor hun overig water en het goede voorbeeld te geven. Ook zal Rijnland vanuit haar voorbeeldfunctie haar eigen overig water op orde moeten houden.

'Vrijwillig' starten

Naast de vijf gebieden waarin Rijnland een actieve regierol neemt, staat het iedere onderhoudsplichtige binnen Rijnland vrij om zijn/haar watergangen op leggerdiepte te brengen. Deze plicht was en blijft immers bestaan. Onderhoudsplichtigen worden gestimuleerd om te gaan baggeren door middel van doelgroepgerichte communicatie. Wij zien een taak voor onszelf om onderhoudsplichtigen te informeren over welke subsidiemogelijkheden er zijn. Hiermee faciliteren we dat onderhoudsplichtigen zich verenigen en actief op zoek gaan naar bijdrage-/subsidieregelingen voor baggerwerkzaamheden. Dit kan bijvoorbeeld in relatie tot de kaderrichtlijn water (KRW) of voor het gebruik van ecologische baggermethoden.

Niet-verspreidbare bagger in kaart brengen

Bij aanvang van de fase 'aan de slag' is het standpunt dat het bemonsteren van bagger en het afvoeren van niet-verspreidbare bagger de verantwoordelijkheid is van onderhoudsplichtigen. Tijdens de fase 'aan de slag' spant Rijnland zich in om meldingen van niet-verspreidbare bagger te monitoren qua locatie, oorzaak en kosten. De verzamelde gegevens worden gebruikt om te bepalen of een maatwerk aanpak of bijdrageregeling om in nader te bepalen gevallen financieel bij te dragen aan niet-verspreidbare bagger op zijn plaats is.

De opgave in beeld

In Q4 2026 wordt de fase 'aan de slag' geëvalueerd. Tegen die tijd zijn de data uit de vier sporen (zie figuur 1) een stuk concreter. Daarnaast hebben we zicht op het effect van de aanpak in zowel de vijf gebieden als onder de onderhoudsplichtigen die vrijwillig zijn gestart.

Uitrollen: bijsturen indien nodig

Uit de 'aan de slag' fase volgt meer zicht op de opgave. Er is gestart in vijf geselecteerde gebieden waar Rijnland een regierol pakt en onderhoudsplichtigen heeft gewezen op hun onderhoudsverplichting. Op basis van alle ervaringen kan waar nodig worden bijgestuurd, maar bovenal kan worden bepaald op welke wijze de diepteschouw baggeren overig water verder wordt uitgerold naar de rest van Rijnlands beheergebied.

Doorkijk aanpak fase 'aan de slag'

Figuur 1 geeft aan wat Rijnland tot en met Q4 2026 gaat doen. Hierbij zijn een aantal uitgangspunten belangrijk.

- **Ervarend leren;** tijdens de fase 'aan de slag' doen we ervaringen op. Langs de vier sporen ontwikkelen we concreet inzicht in de omvang van de opgave en een perspectief op hoe de aanpak in het gehele gebied 'uit te rollen' vanaf 2027;
- **Een uitgebreide voorbereidingsfase:** voordat we de onderhoudsplichtigen in gebieden attenderen op hun onderhoudsplicht verdiepen we ons in het gebied zodat we zicht hebben op mogelijke aandachtspunten en zetten we in op een uitgebreid omgevingsproces. Rijnland ondersteunt daarmee de uitvoering van de baggeropgave met meer dan toezicht en handhaving;
- **Geef de tijd:** onderhoudsplichtigen zijn door Rijnland al jaren niet gewezen op deze onderhoudsplicht. Met name in stedelijk gebied is het merendeel van de onderhoudsplichtigen zich niet bewust van het bestaan van de onderhoudsplicht. De onderhoudsplichtigen dienen daarom in alle redelijkheid de tijd te krijgen om te voldoen aan hun onderhoudsplicht. Hierna komt pas handhaving in beeld. Daarbij zal in eerste instantie enkele malen gewaarschuwd worden. Binnen de handhavingprocedure wordt de onderhoudsplichtige in de gelegenheid gesteld om aan de plicht te voldoen;
- **Communicatie:** naast omgevingsmanagement en polder-/gebiedsgerichte communicatie in de vijf aangewezen gebieden start Rijnland gefaseerde doelgroepgerichte voorlichting. Hierin worden onderhoudsplichtigen in Rijnlands gebied gewezen op nut en noodzaak van een goed onderhouden watersysteem en roepen we hen op om watergangen op de vereiste leggerdiepte te brengen. Het doel is om onderhoudsplichtigen in het Rijnlands

gebied bewust te maken van hun onderhoudsplicht en aan te zetten en te inspireren om baggerwerkzaamheden uit te voeren;

De communicatieaanpak omvat tenminste:

Vanaf maart 2025: interne en externe communicatie over het besluit van de VV.

Berichtgeving over de gekozen aanpak Invoeren diepteschouw baggeren overig water en de fase 'Aan de slag'. Hierbij een verwijzing naar basisinformatie op rijnland.net.

Vanaf september 2025: start van gefaseerde doelgroepgerichte communicatie ('vrijwillig' starten).

Vanaf september informeren we onderhoudsplichtigen over het nut en de noodzaak van een goed onderhouden watersysteem en roepen we hen op om watergangen op de vereiste leggerdiepte te brengen. We zetten hiervoor gefaseerde doelgroepgerichte communicatie in via bijvoorbeeld brieven, een informatiepakket ten behoeve van relatiemanagers, eigen middelen (website), bestaande middelen (meeliften in middelen reguliere schouw) en waar mogelijk kanalen van stakeholders.

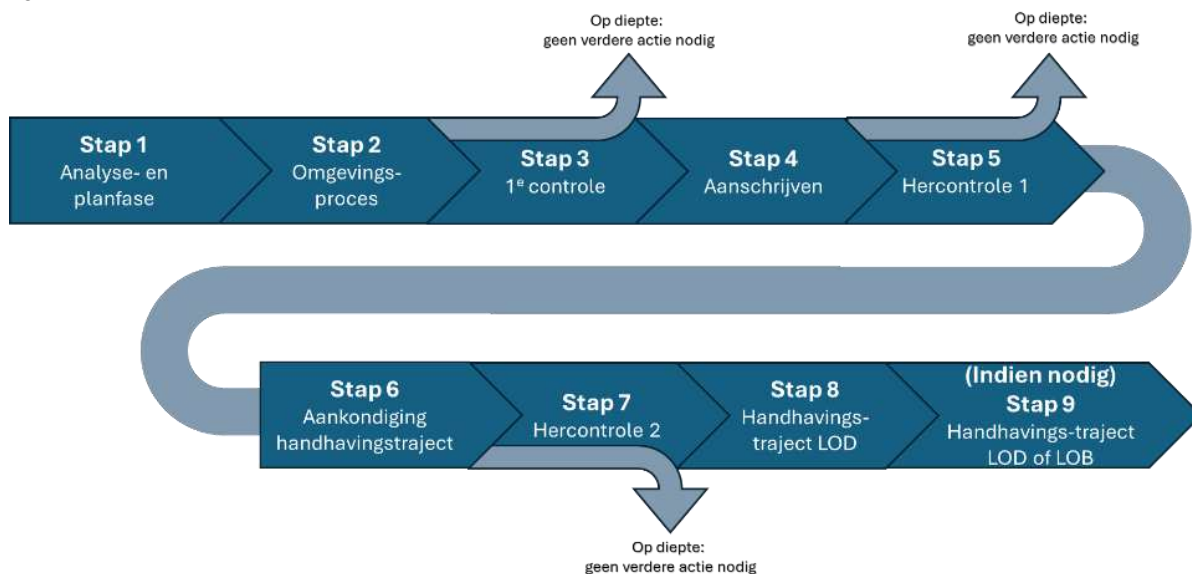
Vanaf september 2025: start van polder-/gebiedsgerichte communicatie (vijf startlocaties).

Rijnland richt zich op omgevingsmanagement en een uitgebreid communicatietraject per polder/gebied, met bijvoorbeeld keukentafelgesprekken, informatiemiddagen/-avonden, brieven, advertenties en baggercoaches bij meerdere onderhoudsplichtigen aan één sloot.

Zodra de aanpak 'aan de slag' is goedgekeurd door de VV (maart 2025) wordt bovenstaande aanpak verder uitgewerkt in een communicatieplan gericht op de te bereiken communicatiedoelgroepen. Hierbij worden onze (semi) overheden nadrukkelijk en als eerste gewezen op hun onderhoudsplicht. Ook bewaken we dat Rijnland haar eigen overig water op orde houdt. Tot slot worden strategische partners betrokken zoals (semi) overheden, ANLB-collectieven, woningbouwcoöperaties en Verenigingen Van Eigenaren (vve's) om onderhoudsplichtigen aan het baggeren te krijgen. En makelaars en notarissen worden gewezen op het belang om kopers van percelen te wijzen op hun onderhoudsplicht.

- **Leggeractualisatie:** in een deel van het Rijnlands gebied is in 2009 bij een leggeractualisatie de diepte van watergangen vergroot. In landelijk gebied is dit waar mogelijk naar 50 cm diepte gegaan en in stedelijk gebied naar 75 cm. Aangezien Rijnland het niet redelijk achtte deze kosten bij de onderhoudsplichtigen te laten heeft de VV destijds besloten de kosten voor het deel van de gewijzigde leggermaat te dragen. Duidelijk is voor welke watergangen dit geldt en hoe groot deze verdiepingsslag is. Het voornemen is om conform het VV besluit uit 2009 de onderhoudsplichtigen die recht hebben op een vergoeding, na gereed melding van hun watergang en daaropvolgende na-peil controle door Rijnland, uit te keren. In bijlage 1 is een kaart opgenomen met de watergangen waarvoor de verdieping geldt.
- **Bijdrageregeling meerkosten niet-verspreidbare bagger:** in sommige gevallen zal de bagger vervuild zijn en daarmee niet verspreidbaar. De kosten voor het afvoeren van niet-verspreidbare bagger naar een verwerkingslocatie liggen een stuk hoger dan de kosten van verwerking van schone bagger. Rijnland stelt zich op het standpunt dat de onderhoudsplichtige in beginsel ook verantwoordelijk is voor het afvoeren van niet-verspreidbare bagger.
- **Doorkijk naar processtappen in gebieden tot en met handhaving en toezicht:** zodra er wordt gestart met de diepteschouw baggeren overig water binnen een gebied, doorlopen we de stappen uit figuur 2. Om alle stappen te doorlopen is een periode van minimaal 6 jaar nodig. Indien er (meermaals) een bestuursrechtelijk handhavingstraject moet worden ingezet (na stap 8), dan kan het traject voor een onderhoudsplichtige langer duren. In de fase 'aan de slag' die doorloopt tot en met Q4 2026 zal nog nauwelijks sprake zijn van handhaving aangezien onderhoudsplichtigen eerst ruim de tijd krijgen om 'vrijwillig' te baggeren. Mocht dit niet leiden tot het gewenste resultaat dan wordt toezicht en handhaving ingezet om overige watergangen gebaggerd te krijgen.

Figuur 2:

Figuur 2 Processtappen diepteschoon baggeren overig water.

LOD = Last onder dwangsom; LOB = Last onder bestuursdwang

- **Herzien convenanten onderhoud stedelijk water:** Rijnland heeft in het verleden het onderhoud van het stedelijk water in zes gemeenten (ca. 250 km) overgenomen met het idee dat het daardoor goedkoper en efficiënter kon. Dit bleek niet het geval. Omdat het onderhoud van stedelijk overig water formeel geen taak van Rijnland is, is op verzoek van het bestuur een traject ingezet om de convenanten te herzien. Op het moment dat de werkzaamheden zijn teruggelegd bij de gemeente en/of andere onderhoudsplichtigen zijn zij verantwoordelijk voor het op leggerdiepte houden van hun watergangen. Er wordt rekening gehouden met de gemeenten waar wel en waar geen convenant is (geweest). Zo lang de convenanten nog niet zijn herzien en de verantwoordelijkheid bij Rijnland ligt, is Rijnland als onderhoudsplichtige zelf aan zet om te baggeren.

Argumenten

1.1 Met het invoeren van de diepteschoon baggeren overig water geeft Rijnland invulling aan haar zorgplicht voor de overige wateren.

Als waterbeheerder van de overige wateren heeft Rijnland een zorgplicht voor het buitengewoon onderhoud van de overige wateren. Rijnland controleert op dit moment echter niet actief of de onderhoudsplichtigen hun buitengewone onderhoudsplicht uitvoeren. In het coalitieakkoord 2023-2027 is opgenomen dat het college werk wil maken van de zorgplicht door het uitvoeren van een diepteschoon baggeren overig water, vanuit het principe dat de onderhoudsplichtige het onderhoud op zijn/haar kosten uitvoert en met als doel de overige wateren op leggerdiepte te krijgen en te houden.

1.2 Met het invoeren van de diepteschoon baggeren overig water borgt Rijnland een goed onderhouden watersysteem. Een goed onderhouden watersysteem borgt dat voldoende water kan worden aan- dan wel afgevoerd, daarnaast stimuleert het op termijn de biodiversiteit en leidt het tot verbetering van de waterkwaliteit.

Beheer van het watersysteem is één van de kerntaken van Rijnland. Een goed onderhouden watersysteem borgt dat onder 'normale' omstandigheden voldoende water kan worden aan- dan wel afgevoerd, zodat de functies in het gebied optimaal kunnen worden bediend.

Daarnaast draagt het uitvoeren van buitengewoon onderhoud positief bij aan de biodiversiteit en waterkwaliteit van het overig water. Een diepere watergang warmt namelijk minder op bij warm weer. Hierdoor is er minder kans voor

de groei van algen, de toename van nutriënten, zuurstofloosheid, ziektes als botulisme en de ontwikkeling van exoten in watergangen.

Tegelijkertijd draagt een op leggerdiepte gebrachte watergang bij aan koeler en zuurstofrijker water, daarmee een betere uitgangspositie voor het ontstaan van waterplanten en overig waterleven en tot slot wordt bij overstorten als gevolg van piekbuien de hoeveelheid overstortwater over een grotere hoeveelheid oppervlaktewater verspreid. Dit komt ook ten goede aan de algehele waterkwaliteit. Dit alles draagt positief bij aan het inrichten van een robuust en toekomstbestendig watersysteem.

Op basis van steekproefsgewijze peilingen die sinds 2015 worden uitgevoerd binnen het meetnetwerk overig water is de inschatting dat om en nabij 70% van de overige wateren nu niet aan de leggerdiepte voldoet. Er is dus winst te behalen.

1.3 Met het invoeren van de diepteschouw baggeren overig water worden de in 2009 door de VV vastgestelde leggerdieptes nog steeds als relevant en juridisch bindend beschouwd.

In 2009 heeft een leggeractualisatie plaatsgevonden. Voor een aantal watergangen is de waterdiepte (waar mogelijk) verdiept tot 50 cm (landelijk gebied) en 75 cm (stedelijk gebied). Dit is vanwege waterkwaliteitsredenen gedaan. De VV heeft vervolgens besloten om de eenmalige kosten voor deze verdiepingsslag op zich te nemen, aangezien zij het niet redelijk achtte deze kosten bij de betreffende onderhoudsplichtigen neer te leggen. In de legger is hiertoe een bepaling opgenomen die voor onbepaalde tijd geldt. Na vijftien jaar is onderzocht voor welke watergangen deze verdieping geldt, of deze verdieping nog noodzakelijk is en of de bepaling in de keur nog rechtsgeldig is. Op alle drie de vragen is een antwoord geformuleerd, waarbij:

- De vastgestelde leggerdiepten vanwege waterkwaliteitsredenen nog altijd relevant zijn en door de toenemende extremen zelfs nog relevanter geworden is;
- De bepaling niet is verjaard en Rijnland nog steeds de plicht heeft de verdiepingsslag te financieren, tenzij de legger wordt gewijzigd;
- Een leggerwijziging wordt afgeraden vanwege het lange proces, dit de invoering van de diepteschouw baggeren overig water hindert en slecht is voor het imago van Rijnland als betrouwbare overheid.

Met deze informatie is de conclusie getrokken het VV besluit uit 2009 conform uit te voeren en eenmalig de verdiepingsslag te financieren.

1.4 De aanpak invoeren diepteschouw baggeren overig water fase "aan de slag" past voor de personele kosten en onderzoeken in de jaren 2025-2026 binnen de begroting en past niet voor storting in de reserve in 2026 in de begroting. De fase "uitrollen" is voor het grootste gedeelte niet in de begroting opgenomen.

Financiën

In onderstaande tabel geven we een kostenschatting voor de 'aan de slag' fase en de 'uitrol'-fase van de diepteschouw baggeren overig water. Elk jaar wordt gestart in nieuwe gebieden. Dit betekent dat na verloop van jaren verschillende type activiteiten door elkaar heen lopen (zie figuur 2). Dit vergt een goede voorbereiding, vereist softwarematige ondersteuning (applicaties), en een passende organisatie.

Op basis van de huidige kosteninschatting voor het invoeren van de diepteschouw baggeren overig water is de verwachting dat het begrote bedrag voor 2025 tot en met 2027 toereikend is voor het opstarten van de diepteschouw baggeren overig water. We gaan uit van een aanpak waarbij we gefaseerd uitrollen naar meer gebieden.

Kosteninschatting diepteschouw baggeren overig water in vergelijking met het MJP

	2025	2026	2027	2028	2029
<i>Raming diepteschouw baggeren overig water</i>	€ 560k	€ 750k	€ 800k	€ 1.290k	€ 1.820k
<i>MJP 2024-2027</i>	€ 656k	€ 861k	€ 871k	€ 893k	€ 915k
Budget MJP toereikend?	toereikend	toereikend	toereikend	Naar verwachting niet toereikend	Naar verwachting niet toereikend

We starten met de bedragen zoals nu opgenomen in het MJP. Aan de hand van de kennis en ervaring opgedaan tussen 2025 en 2027 zullen we deze bedragen nog verder gaan verfijnen. Op basis van de huidige inzichten is de verwachting dat het begrote bedrag voor 2028 en 2029 niet toereikend is. In 2027 zal opnieuw een kosteninschatting worden gemaakt en eventuele aanpassingen ter besluitvorming worden voorgelegd.

Extra reservering leggeractualisatie

In navolging van het VV besluit uit 2009 om de eenmalige kosten voor de verdiepingsslag als Rijnland te dragen is jaarlijks een bedrag in de baggerreserve geplaatst. In 2019 zijn de restanten uit deze reserve teruggevloeid in de exploitatiebegroting. Nu het voornemen is om de diepteschouw baggeren overig water in te voeren en het de verantwoordelijkheid is van Rijnland om de eenmalige verdiepingsslag te vergoeden, moet hier een reserve voor worden opgebouwd. De te verwachten kosten zullen in totaal tussen de €12 en €16 miljoen bedragen. Hierin zijn geen kosten opgenomen voor mogelijk vervuiling waardoor de bagger niet verspreidbaar is. Dit sluit aan bij het standpunt dat de onderhoudsplichtigen in beginsel ook verantwoordelijk zijn voor de kosten van niet-verspreidbare bagger.

Kosteninschatting leggeractualisatie	Laag	Hoog
Eenmalige verdiepingsslag	€12 miljoen	€16 miljoen
Totaal	€12 miljoen	€16 miljoen

Deze kosten zijn niet begroot in het MJP 2025-2029 en zullen dus moeten worden meegenomen in het opstellen van de begroting MJP 2026-2030. Het voornemen is om hiervoor in het MJP 2026-2030 jaarlijks minimaal € 1 miljoen te reserveren. Voor fase "aan de slag" is in 2026 € 1 miljoen extra nodig en voor fase "uitrollen" is ongeveer € 4,5 miljoen extra nodig in de jaren 2027-2029 t.o.v. het MJP 2025-2029. Dit besluit heeft mogelijk consequenties voor de toekomstige tarieven en schuldpositie van Rijnland.

Risico's

1.1 De benodigde inzet en de daaraan verbonden kosten kunnen in de praktijk hoger uitvallen dan nu ingeschat

Het is belangrijk dat we ons er rekenschap van geven dat het uitvoeren van een diepteschouw baggeren overig water op grote schaal vooralsnog een onbekend proces is voor Rijnland wat gepaard gaat met onzekerheden. Ook ten aanzien van inschatting van kosten.

Beheersmaatregel: De voorgestelde gefaseerde aanpak is erop gericht de onzekerheden in de tijd te verkleinen. Met in Q4 2026 een checkmoment of er bijgestuurd moet worden op de ingeslagen weg.

1.2 Het uitvoeren van de diepteschouw baggeren overig water kan voor sloten met meerdere onderhoudsplichtigen de eerste jaren een ingewikkeld proces zijn.

Particulieren, met name in het stedelijk gebied, zullen niet altijd in staat zijn of niet bereid zijn om te baggeren: zo kan het bijvoorbeeld zijn dat bij meerdere onderhoudsplichtigen aan één sloot, een deel wel wil baggeren en een ander deel niet. Met als resultaat dat de watergang niet wordt gebaggerd, of dat voor één sloot de één wel baggert en de

ander niet. Om een sloot effectief te baggeren is een gezamenlijke aanpak echter vereist. Het zal in de praktijk lastig zijn om vast te stellen of en zo ja welke onderhoudsplichtige baggerwerkzaamheden heeft uitgevoerd. Hierdoor kunnen onderhoudsplichtigen in het vervolgtraject onterecht wel/niet worden aangeschreven: het is vanuit zowel praktisch als juridisch oogpunt ingewikkeld om voor een sloot met meerdere onderhoudsplichtigen een overtreding vast te stellen en per eigenaar een deel van het onderhoud af te dwingen.

Beheersmaatregel: Rijnland zal daarom bijvoorbeeld baggercoaches en schouwmeesters inzetten om onderhoudsplichtigen te wijzen op de mogelijkheden die er zijn om de watergang gezamenlijk op leggerdiepte te krijgen. In de eerste jaren zal dit vanuit Rijnland inzet en energie kosten en daadkracht vereisen. Hiervoor zijn voldoende financiële middelen opgenomen.

1.3 Het invoeren van de diepteschouw baggeren overig water kan zeker in de eerste fase kritiek en negatieve reacties opleveren.

Het invoeren van een diepteschouw baggeren overig water is in eerste instantie geen populaire, maar wel een belangrijke en onvermijdelijke maatregel. Niet alle onderhoudsplichtigen zullen direct het belang inzien, maar zich geconfronteerd voelen met kosten en onderling geregeld bij meerdere onderhoudsplichtigen.

Beheersmaatregel: Het is belangrijk om ondanks dit door te zetten, het beleid overeind te houden tijdens de uitvoering en niet in te binden. De gewenste gedragsverandering kost tijd. Het is belangrijk ons hiervan bewust te zijn. Dit bepaalt mede de vormgeving van het omgevingsproces en de manier van communiceren.

1.4 Door het ontbreken van een regeling voor niet-verspreidbare bagger kunnen er onderhoudsplichtigen zijn die voor hoge kosten komen te staan.

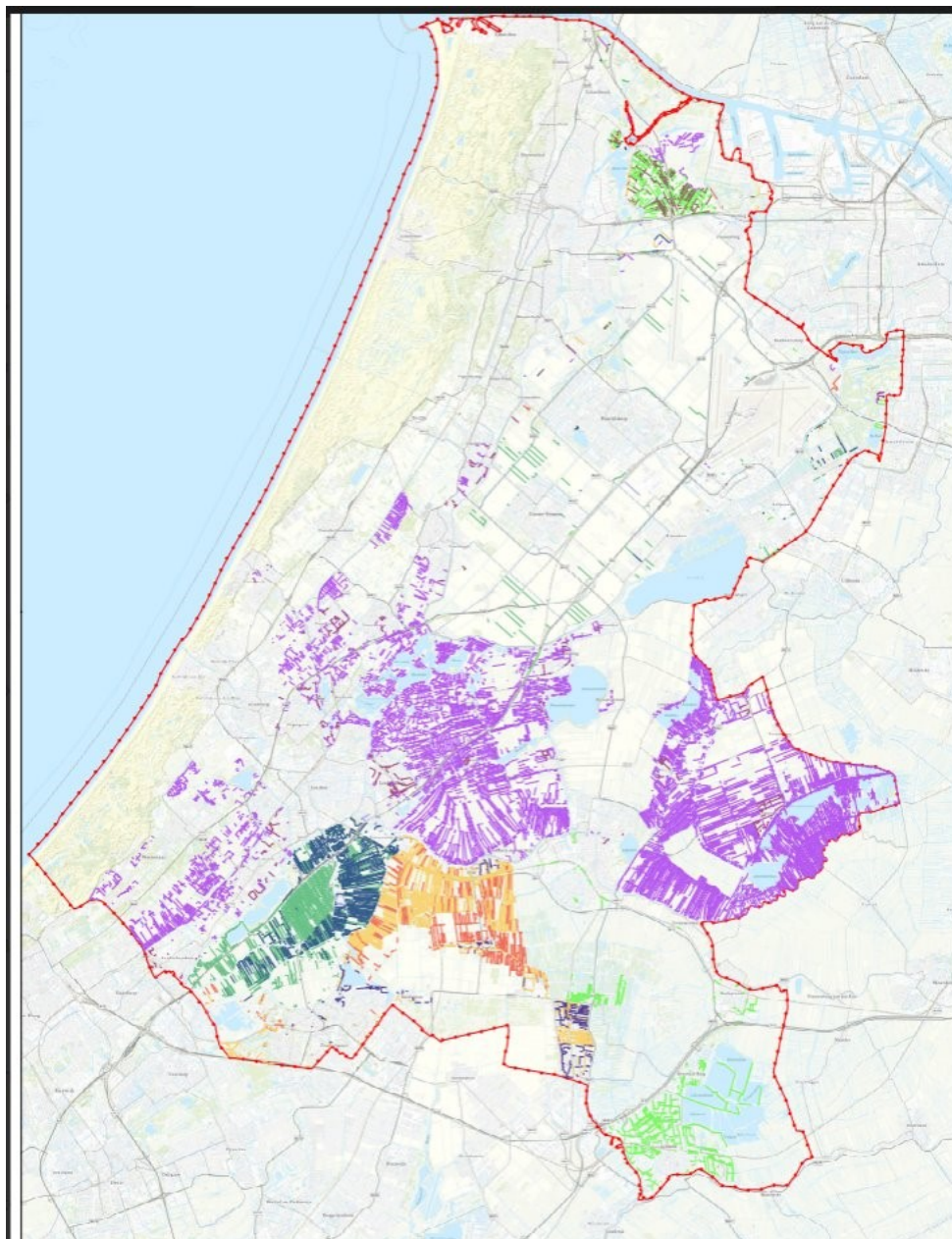
In de huidige aanpak is een weloverwogen besluit genomen om in de fase 'aan de slag' geen bijdrageregeling voor niet-verspreidbare bagger op te nemen. Voor onderhoudsplichtigen kan dit betekenen dat zij geconfronteerd kunnen worden met zwaar vervuilde bagger waarvan zij kunnen aantonen niet de veroorzaker te zijn met daarbij behorende hoge afvoerkosten. Dit kan leiden tot negatieve reacties en schrijnende gevallen.

Beheersmaatregel: In de fase 'aan de slag' verzamelen we deze informatie om bij het checkmoment in Q4 2026 (of eerder) indien nodig een andere afweging te maken en te komen tot bijvoorbeeld een maatwerkregeling.

Wat is de planning op hoofdlijnen

- Q2 2025: implementatiefase voorbereiden fase 'aan de slag';
- Q3 2025 (september): start fase 'aan de slag' in vijf startlocaties en het 'vrijwillig' starten (gefaseerde doelgroepgerichte communicatie naar onderhoudsplichtigen in Rijnlands gebied);
- Q4 2026: een checkmoment organiseren om op basis van de ervaringen waar nodig bij te sturen en vervolgens de fase 'uitrollen' in te gaan. Besluitvorming in VV.

Bijlage 1: watergangen met verdiepingsslag t.o.v. oude legger, bijvoorbeeld: paars betekent 10 cm verdieping.

Legenda

Verdieping legger	0,3
verschil in m	0,35
0,05	0,4
0,1	0,45
0,15	0,5
0,2	0,55
0,25	